

Gledališka kritika

Do kod sega dolg

Alexandra Wood: Dolg, Slovensko ljudsko gledališče Celje, Mali oder, premiera 19. maja

Petra Vidali

Sofia, mlada, lepa, izobražena, pametna, delovna, a brez delovnih izkušenj, postane nadpovprečno dobro plačana osebna asistentka direktorja banke. S svojim denarjem pomaga staršem in prijateljem, prvim, da odplačujejo glomazen hipotekarni kredit, drugim, da sploh preživijo.

Dolg je strukturiran kot desetdelni dialog med dvema osebam, Sofio in njeno mamo, petdesetletno Patrizio. Z ekspozicijo smo že in media res, konflikt je že v prvem trenutku natančno odmerjen udarec, ki naredi vidno vso privatno in družbeno bolno tkivo. Patrizia izrazi sum, da Sofia odplačuje dolg za bajno službo s svojim telesom. Ta začetni dialog med materjo in hčerko se zdi vzorčen deziluzijski dialog, ki razblini pričakovanja, klišeje in tudi upanja. Kdo, če ne mati, naj bi bil povsem zaljubljen v hčerko, za koga, če ne zanjo, bi morala biti najbolj pametna in prodorna, brez dvoma najprimernejša kandidatka za službo? Ampak v svetu, v katerem ni služb in v katerem so enako krasni in sposobni mladi ljudje brezposelni, tudi v privatnih razmerjih več ne more biti idealov in nedolžne vere. Ekonomija dolga uravnava družbe in družine.

Na popolnoma golem, črnem, morbidno neonsko osvetljenem malem odru v črno oblečeni Maša Grošelj in Lučka Počkaj od začetka do konca vzdržujeta mučno nelagodje. Maša Grošelj z žarečo energijo in mehko v vsej tej črnini kaže tisto nedefinirano "nekaj", kar naj bi bil direktor videl v njej, ko jo je zaposlil, Lučka Počkaj pa minimalistično prehaja med legami nasprotnice in pomočnice, obupanke in manipulatorke. Igralki "bereta" replike iz drame, potem pa dramo odlagata in preigravata predstave in projekcije. Patološko razmerje med materjo in hčerko se sprevača in ostri, ko(t) se slabšajo gmočne razmere v družini in družbi. Iz dialogov izvemo, da oče izgubi službo, zato jo začne iskati tudi mati, ki se pri

tem znajde v vlogi hčerkinine rivalke ... Hčerka pa preigrava scene kandidiranja za službo, v katerih zatrjuje, da se ji otroci naravnost gabijo in da jo zanima samo delo, potem pa scene, v katerih otroka ima in je dvanajsturni delovnik in razpoložljivost ob vikendih ravno več ne osrečujeta ... Oboje se izteče v "dajmo si predstavljat" scene, programske točke za reprogramiranje sveta: "Dajmo si predstavljat, da svoje delo opravljamo iz veselja, ne pa zaradi ujetosti v kapitalistični sistem, ... da smo zmožni sočutja, torej dovolj preskrbljeni, da se ne ukvarjamo zgolj sami s sabo, ... da prepoznavamo krivico in manipulacijo in se jima znamo upreti, ... da nismo obupali nad življenjem, ... da nas ni strah konca ..." Uprizoritev se torej začne z dobro zastavljeno dramo, konča pa z manifestom, partikularno situacijo opusti oziroma predela tako, da pokaže na njen izvor in opozori, da moramo razrešiti univerzalni družbeni konflikt.

Nič nenavadnega za sodobne uprizoritvene tekste, ampak zelo nenavadno za uprizoritev te drame (Merit, 2015, prevod Tine Mahkota med vsem drugim fino zadene tudi splošne pogovorne tone.) Na krajšanja in črtanja smo navajeni, tudi na zmerna dodajanja ali nezmerne avtorske projekte, pri katerih na koncu ostane "po motivu", tukaj pa je poseg težko klasificirati. Povsem namreč izgine zelo pomembna, če ne najpomembnejša dramaturška linija. Patrizia se angažira v protestniškem gibanju, ki želi nič manj kot zrušiti krivičen svetovni red. Sofijin šef naredi (domnevno) samomor in ti novi revolucionarji njegovo smrt interpretirajo kot točko preloma, iz nje naredijo simbol nujnega preporeda ..., vendar Patrizia Sofiji namigne, da morda ni šlo za samomor, temveč umor za dobrobit človeštva - in da bi lahko bila sama celo glavna akterka tega upravičenega nasilja. Patrizia postane s tem precej več od neuravnovešene in obupane matere, bolj jasna postane tudi njena

splošna manipulativnost, realistična oziroma vsaj verjetna drama pa dobi elemente (neverjetne) politične oziroma družbene kriminalke. Drama sicer pušča odprta vprašanja, kaj je res in kaj ne, v njej je tudi nekaj zanimivih nastavk (revolucijo izvajajo stari, odsluženi in kapitalizmu nepotrebni ljudje, medtem ko so mladi srečni, če sploh dobijo priložnost, da služijo kapitalu), vendar je intriga preveč papirnata, da bi lahko prepričala.

Ni torej vprašanje, zakaj so jo ustvarjalci želeli ignorirati. Namesto za utopično spletko so se odločili za dodatne realistične ilustracije deziluzije, za razširitev in poglobitev problema, za razgaljenje sedanjosti skratka. Vprašanje pa je, zakaj so Dolg sploh vzeli za izhodišče.

Na vprašanje, zakaj so spremenili fokus in zakaj se Dolg igra na sceni brez scenografskih posegov, dobimo odgovor v gledališkem listu. Režiser Juš Zidar razloži, da so se zaradi "notranjih odnosov v gledališču", ki je postalo prizorišče osebnega obračunavanja in diskreditacij, odločili nasloviti to apokaliptično vzdušje, ki jih je onemogočilo in ki ga razumejo kot simptom širšega stanja. Zato to "radikalno razgaljenje gledališča, odpoved vsem uprizoritvenim sredstvom in redukcija gledališča na njegovo osnovo - komunikacijo igralca z gledalcem brez spektakelskih sredstev". Kot zapisano, komunikacija igralk in celostna režija tega apokaliptičnega vzdušja sta natančni. Ostaja samo še vprašanje, ali je to še Dolg.

Namesto za utopično spletko so se ustvarjalci odločili za poglobitev deziluzije

Ustvarjalci uprizoritve

Prevajalka Tina Mahkota

Režiser Juš Zidar

Dramaturginja **Tatjana Doma**

Scenografka Sara Slivnik

Kostumografka Tina Bonča

Lektorica Živa Čebulj

Igrata

Lučka Počkaj

Maša Grošelj

Repertoar sezone 2022/23

Slovensko ljudsko gledališče Celje je predstavilo repertoar nove sezone. Premierno bodo uprizorili šest predstav, pet za odrasle in eno za otroke. Za sezono 2022/23 so pripravili preplet sodobnih in klasičnih dramskih besedil. Sezono bodo začeli na malem odru s finsko dramo Kristiana Smedsa Žalostinke iz srca Evrope v koprodukciji s finsko gledališko skupino sadsongskomplex:fi in režiji **Jarija Juutinena**, ki je v celjskem gledališču pustil močan pečat z režijo uprizoritve Očiščenje. Prva uprizoritev na velikem odru bo sodobna ameriška romantična komedija avtorja Williama Missouriija Downsa Poglej me! v režiji domačina **Luka Marcena**. Nadaljevali bodo s klasičnim delom ruske književnosti Oblast teme Leva Nikolajeviča Tolstoja v režiji **Maše Pelko**. Druga predstava na Malem odru bo avtorski projekt **Varje Hrvatina** Ikigai, ki bo govoril o medosebnih intimnih odnosih med ženskami in moškimi v sodobnem času. Poseben dogodek bo zadnja premierska uprizoritev sodobne slovenske drame **Maje Šorli**, dobitnice Grumove nagrade za najboljšo slovensko dramsko besedilo, Tega okusa še niste pokušili. Predstavo bo režirala **Nina Šorak**. Za najmlajše bodo uprizorili predstavo Robin Hood v režiji **Sama M. Strelca**.

Z 31. avgustom upravnica in umetniška vodja **Tina Kosi** zaključuje dolgotrajno delo v **Slovenskem ljudskem gledališču Celje**. **Miha Golob** bo kot nov upravnik svoj mandat nastopil 1. septembra.

